

ԼԻԼԻԹ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ
ՀՀ ԳԱԱ արևելագիտության ինստիտուտի
արաբական երկրների բաժնի վարիչ,
պ.գ.թ., դոցենտ

**ՀՀ ԳԱԱ ԹՂԹԱԿԻՑ ԱՆԴԱՄ ՊՐՈՖ. ՆԻԿՈԼԱՅ
ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆԻ ԿՅԱՆՔՆ ՈՒ ԳԻՏԱԿԱՆ
ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅՈՒՆԸ**

Պրոֆ., ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ Նիկոլայ Հովհաննիսյանը ծնվել է 1930 թ. հունիսի 10-ին Լենինականում (այժմ՝ Գյումրի): 1953 թ. ավարտել է Երևանի պետական համալսարանի միջազգային հարաբերությունների ֆակուլտետը, իսկ 1956 թ.՝ ասպիրանտուրան: 1968 թ. ստացել է պատմական գիտությունների դոկտորի գիտական աստիճան, իսկ 1971 թ.՝ պրոֆեսորի գիտական կոչում: 2006 թ. ընտրվել է ՀՀ գիտությունների ազգային ակադեմիայի թղթակից անդամ: Հայաստանի գիտության վաստակավոր գործիչ է: Պրոֆ. Հովհաննիսյանը ՀՀ ԳԱԱ Արևելագիտության ինստիտուտի և արդի հայ արևելագիտության հիմնադիրներից ու ղեկավարներից մեկն է: Նրա ջանքերով Հայաստանում հիմնադրվեց, կայացավ և արևելագիտության ոլորտում իր ուրույն տեղը զբաղեցրեց հայ արաբագիտությունը: Նա մինչ օրս էլ ՀՀ-ում արաբագիտության պատմագիտական դպրոցի կարևոր հիմնասյուներից և ղեկավարներից մեկն է և ավելի քան քառասուն տարի (1962-2003 թթ.) գլխավորել է արաբական երկրների բաժինը: 1995-2006 թթ. պրոֆ. Հովհաննիսյանը եղել է Արևելագիտության ինստիտուտի տնօրենը: Գիտության համար այդ ոչ նպաստավոր ժամանակաշրջանում նրան հաջողվեց ոչ միայն պահպանել հայ արևելագիտական դպրոցն ու նրա ձեռքբերումները, այլև այն՝ համալրել երիտասարդ և

խոստումնալից կադրերով, որոնք այսօր կազմում են մեր ինստիտուտի գիտական կորիզը: Նրա ղեկավարման տարիներին Արևելագիտության ինստիտուտը դարձավ կարևոր գիտական կենտրոններից մեկը՝ իրականացնելով նաև ռազմավարական առաքելություն: 2003 թ. Նիկոլայ Հովհաննիսյանը ստանձնեց նաև ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս-քարտուղարի տեղակալի պարտականությունները: Զգալի է նաև նրա դերակատարումն Արևելագիտության ինստիտուտի Արևելյան Ասիայի երկրների, ինչպես նաև Մերձավոր ու Միջին Արևելքի միջազգային և տարածաշրջանային հարաբերությունների ուսումնասիրությունների բաժինների կազմավորման և կայացման գործում: Ն. Հովհաննիսյանը 2006 թ.-ից ՀՀ ԳԱԱ արևելագիտության ինստիտուտի տնօրենի խորհրդական և Մերձավոր ու Միջին Արևելքի միջազգային և տարածաշրջանային հարաբերությունների բաժնի վարիչն է, իսկ 2007 թ.-ից նաև ՀՀ պաշտպանության նախարարության Դրաստամատ Կանայանի անվան ազգային ռազմավարական հետազոտությունների ինստիտուտի պետի խորհրդականն է:

Զգալի են Ն. Հովհաննիսյանի գիտական վաստակը և ներդրումը համաշխարհային արաբագիտության զարգացման բնագավառում: Վստահորեն կարող ենք փաստել, որ նաև պրոֆ. Հովհաննիսյանի բեղուն գիտական գործունեության արդյունքում հայ արաբագիտությունը դարձել է համաշխարհային արաբագիտության կարևոր բաղադրիչը: Նրա ուսումնասիրությունները համալրում, լրացնում և հարստացնում են համաշխարհային արևելագիտության ձեռքբերումները: Նիկոլայ Հովհաննիսյանն իր «Հայ արևելագիտությունը համաշխարհային արևելագիտության համատեքստում (մինչ-խորհրդային ժամանակաշրջան)» հոդվածում նշում է. «Հայ արևելագիտությունը բացառիկ նշանակություն է ունեցել համաշխարհային արևելագիտության համատեքստում: Նա կախված չի եղել արևելագիտական այլ դպրոցներից, իսկ

շփումները նրանց միջև չեն եղել «գերակայի և ստորադասի» հարաբերություններ: Հայ արևելագետներն արևելագիտական կլոր սեղանի շուրջ նստել են հավասարազոր իրավունքներով՝ երբեմն նաև ստանձնելով առաջանցիկ դեր՝ հավասար քայլելով եվրոպական և ռուսական արևելագիտական դպրոցների հետ»¹:

Տասնյակ տարիներ ականավոր արևելագետ-միջազգայնագետի ուսումնասիրությունների կենտրոնում դրված են արաբական երկրների նորագույն պատմության, միջազգային և տարածաշրջանային հարաբերությունների, «քաղաքական իսլամի», հայ-արաբական, այդ թվում նաև միջպետական հարաբերությունների արդիական հիմնախնդիրները: Նա առաջիններից էր, ով անդրադարձավ արաբական երկրների ազգային-ազատագրական շարժումների ուսումնասիրությանը և ընթերցողի սեղանին դրեց այնպիսի արժեքավոր մենագրական ուսումնասիրություններ, ինչպես՝ «Ազգային-ազատագրական պայքարը Լիբանանում» (Երևան, 1963 թ., հայերեն և Բեյրութ, 1974 թ., արաբերեն), «Սիրիական անկախ հանրապետության ստեղծումը» (Մոսկվա, 1968 թ., ռուսերեն), «Ազգային-ազատագրական շարժումը Իրաքում» (Երևան, 1976 թ., ռուսերեն), «Լիբանանյան ճգնաժամը և Լիբանանի հայ համայնքի դիրքորոշումը (1975-1982 թթ.)», Երևան, 1982 թ. և այլն:

Պրոֆ. Ն. Հովհաննիսյանը ԽՍՀՄ-ում առաջիններից մեկն էր, ով միջարաբական հարաբերությունները սկսեց դիտարկել իբրև միջազգային հարաբերությունների ուսումնասիրության առանձին և կարևոր բաղադրիչ: Իր աշակերտների հետ միասին նա սկսեց ուսումնասիրել այդ բարդ հիմնախնդիրը, որի արդյունքը դարձավ թեմատիկ առումով նրա

¹ Նիկոլայ Հովհաննիսյան, Հայ արևելագիտությունը համաշխարհային արևելագիտության համատեքստում (մինչխորհրդային ժամանակաշրջան), «Պատմաբանասիրական հանդես», 2(193), Երևան, 2013, էջ 66-106:

եզակի մենագրությունը՝ «Իրաքի Հանրապետության հարաբերություններն Արաբական Արևելքի երկրների հետ» (Երեվան, 1985 թ., ռուսերեն):

Մեր սիրելի ուսուցիչը լուրջ ներդրում է ունեցել նաև «քաղաքական իսլամի», մասնավորապես «Իսլամի քաղաքականացման և քաղաքականության իսլամացման» հայեցակարգի մշակման գործում: Նիկոլայ Հովհաննիսյանի ղեկավարությամբ հայ արաբագետները Խորհրդային Միությունում առաջիններից էին, որ իրենց ուսումնասիրություններում կենտրոնական տեղ հատկացրին իսլամի ակտիվացմանն ու դրա դրդապատճառների ուսումնասիրությանը: Արդյունքում տպագրվեց «Իսլամն արդի Մերձավոր և Միջին Արևելքի երկրների քաղաքական կյանքում» հեղինակային կոլեկտիվ աշխատությունը (պրոֆեսոր Ն. Հովհաննիսյանի ղեկավարությամբ)²: Հաշվի առնելով նրա ծառայություններն իսլամագիտության բնագավառում՝ ԽՍՀՄ գիտությունների ակադեմիայի արևելագիտության ինստիտուտը 1985 թ. Ն. Հովհաննիսյանին նշանակեց Հայաստանում իսլամագիտական ուսումնասիրությունների համակարգող:

Ն. Հովհաննիսյանի ուսումնասիրություններում կարևոր տեղ է զբաղեցնում նրա «Արաբական երկրների պատմություն (VII դ. - 2005 թ.)» քառահատոր աշխատությունը³,

²Активизация ислама: характер, специфика и последствия, – Ислам в политической жизни стран современного Ближнего и Среднего Востока. (коллектив авторов). Ер., 1986.

³ Նիկոլայ Հովհաննիսյան, Արաբական երկրների պատմություն. Արաբները VII դարից մինչև 1516թ., հ. I, Երևան, 2003, 418 էջ, Արաբական երկրների պատմություն. Օսմանյան տիրապետության շրջան. 1516-1918, հ. II, Երևան, 2004, 677 էջ, Արաբական երկրների պատմություն. Անկախության և ինքնիշխանության դարաշրջան. 1918-2005 թթ., Ալժիր, ԱՄԷ, Բահրեյն, Եգիպտոս, Եմեն, Թունիս, Իրաք, Լիբանան, Լիբիա, Կատար, հ. III, Երևան, 2006, 840 էջ, Արաբական երկրների պատմություն. Անկախության և ինքնիշխանության դարաշրջան. 1918-2005 թթ., Հորդանան, Մավրիտանիա,

որը բացառիկ է իր նշանակությամբ: Պատահական չէ, որ այս լայնածավալ աշխատանքը 2007 թ. արժանացավ ՀՀ նախագահի մրցանակին, իսկ 2011 թ. թարգմանվեց արաբերեն և հրատարակվեց Հալեպում՝ իր տեղը գրավելով նաև արաբալեզու պատմագրության մեջ:

Ն. Հովհաննիսյանի ջանքերով և ակտիվ մասնակցությամբ Արևելագիտության ինստիտուտում ձևավորվեց արաբագիտական տարբեր գիտաժողովներ անցկացնելու ավանդույթը, որն այսօր շարունակում է ինստիտուտի ներկայիս տնօրեն ակադեմիկոս Ռուբեն Սաֆրաստյանը: Մասնավորապես կցանկանայի անդրադառնալ 1985 թ. Երևանում անցկացված խորհրդային արաբագետների 4-րդ համամիութենական համաժողովին՝ Արաբական երկրների ժամանակակից քաղաքական և սոցիալ-տնտեսական հիմնախնդիրները խորագրով, որին մասնակցում էին խորհրդային Միության մի շարք առաջատար արաբագետներ (Ե. Լեբեդև, Ն. Հովհաննիսյան, Ռ. Անդրեասյան, Օ. Կաջայա, Գ. Միրսկի, Է. Փիր-Բուդաղովա, Ե. Պիրլին և այլք): Այն խորհրդային արաբագետների վերջին գիտաժողովն էր, որի զեկուցումները տպագրվել են Երևանում 1988 թ.⁴: Գիտաժողովի ավարտին մասնակիցների ընդունած որոշման մեջ ամրագրված է. «Գիտաժողովը փաստում է, որ խորհրդային Հայաստանի մայրաքաղաք Երևանում բազմիցս կազմակերպվող արաբագիտական տարբեր գիտաժողովների անցկացումը վկայում է, որ Հայաստանում գոյություն ունի արաբագիտական բարձր մակարդակի դպրոց, ինչպես նաև աղբյուրագիտական հա-

Մարոկկո, Պաղեստինի Ինքնավարություն, Սաուդյան Արաբիա, Սիրիա, Սուդան, Քուվեյթ, Օման, հ. IV, Երևան, 2007, 767 էջ:

⁴ Изучение новой и новейшей истории арабских стран между III и IV Все-союзными конференциями арабистов (1969-1985 гг.) – в книге “Современные политические и социально-экономические проблемы арабских стран”, I. Ереван, 1988.

մապատասխան հենք և բարձրորակ կադրեր, որը բացատրվում է ինչպես հանրապետությունում արևելագիտության ընդհանուր զարգացվածությամբ, այնպես էլ հայ-արաբական տարաբնույթ պատմական և մշակութային կապերի առկայությամբ»⁵:

Նիկոլայ Հովհաննիսյանի ուսումնասիրությունների շրջանակից դուրս չեն մնացել նաև էթնոքաղաքական հակամարտությունների, այդ թվում և Ղարաբաղյան հիմնախնդրի հետազոտությունը, ինչպես՝ «Ղարաբաղյան հիմնախնդիրը. անկախության և ազատության փշե ճանապարհը» (Երևան, Վենետիկ, անգլերեն, Հռոմ, իտալերեն), ԱՄՆ-ում՝ Մերիլենդի համալսարանում, հրատարակված «Էթնոքաղաքական առճակատումներն Անդրկովկասում. նրանց արմատները և լուծումները» և այլն:

Պրոֆ. Ն. Հովհաննիսյանի գիտական հետաքրքրությունների կենտրոնում մշտապես եղել է նաև Հայոց ցեղասպանության հայեցակարգային հիմնախնդիրների ուսումնասիրությունը, որին նվիրված է նրա հետազոտությունների մի ամբողջ շարք: Այդ տեսանկյունից կցանկանայինք նշել «Հայոց ցեղասպանություն. հայասպանությունը որպես ամենագեոցիդային գեոցիդ. Աշխարհի տասը լեզուներով՝ անգլերեն, գերմաներեն, ռուսերեն, ֆրանսերեն, թուրքերեն, հունգարերեն, ճապոներեն, հայերեն, արաբերեն, պարսկերեն» բազմապլանային հետազոտությունը, որին ավելի ուշ ավելացան նաև կորեերեն և ռումիներեն լեզուներով հրատարակությունները: Այս հիմնարար աշխատանքն արժանացել է ՀՀ մշակույթի նախարարության առաջին կարգի դիպլոմի: Նիկոլայ Հովհաննիսյանի ջանքերով միջազգային լայն տարա-

⁵Նույն տեղում, էջ 280:

ծում է ստացել «Արմենոցիդ» եզրը՝ որպես «Հայաստանության» հոմանիշ⁶:

Պրոֆ. Ն. Հովհաննիսյանի հրատարակած աշխատությունների թիվն անցնում է 540-ից, որից ավելի քան 80-ը մենագրական ուսումնասիրություններ են⁷: Միայն 2015 թ. նա հրատարակել է 3 մենագրություն⁸: Նա արտասահմանյան մի շարք ակադեմիկոսների և գիտական ընկերությունների անդամ է, այդ թվում՝ Փարիզի «Արարատ» միջազգային ակադեմիայի, Նյու Յորքի գիտությունների ակադեմիայի, Գերմանիայի Բնության և հասարակության մասին գիտությունների միջազգային ակադեմիայի, Մոսկվայի Ազգային անվտանգության հիմնախնդիրների գիտությունների միջազգային ակադեմիայի, Աշխարհի ժողովուրդների հոգևոր միասնության միջազգային ակադեմիայի (Մոսկվա), Սիրիայի արաբական գիտության պատմության ընկերության, ԱՄՆ-ի Ազգային աշխարհագրական ընկերության, Յեղասպանագիտության միջազգային ասոցիացիայի և այլն: 1989 թ. Բրիտանական ակադեմիայի հրավերով նա գիտական ուսումնասիրություններ է իրականացրել Լոնդոնի, Օքսֆորդի և Էդինբուրգի համալսարաններում, Ֆուլբրայթի դրամաշնորհային ծրագրի շրջանակներում 1993-1994 թթ. գիտահետազոտական աշխատանքներ է կատարել ԱՄՆ-ի Ջորջ Վաշինգտոնի հա-

⁶ Արմենոցիդը ճանաչված ցեղասպանություն է, Երևան, «Ձանգակ-97», 2010, 263 էջ:

⁷ Նիկոլայ Հովհաննիսյանի աշխատությունների ցանկը տե՛ս <https://nhovhannisyan.wordpress.com/published-works/>.

⁸ Նիկոլայ Հովհաննիսյան, Մերձավոր Արևելքի և Սիրիայի հայ համայնքները և նրանց հեռանկարները, Երևան, 2015, էջ 52, Հայոց ցեղասպանությունը հաստատված է միջազգային գիտական, իրավական և մարդու իրավունքների հանրության կողմից (հայերեն, ռուսերեն, անգլերեն), Երևան, 2015, 175 էջ, Հայոց ցեղասպանությունն արաբական պատմագրության քննական լույսի ներքո, որն արաբերենով վերահրատարակվել է Հալեպում 2015 թ.:

մալսարանում, իսկ 1995 թ.՝ Մերիլենդի համալսարանում, ապա նաև Սիրիայի, Լիբանանի, Եգիպտոսի և Իրաքի գիտական հաստատություններում:

Նիկոլայ Հովհաննիսյանի գիտական ղեկավարությամբ մոտ 50 պատմաբաններ պաշտպանել են թեկնածուական և դոկտորական ատենախոսություններ, այդ թվում՝ Սիրիայից, Եգիպտոսից, Լիբանանից, Հորդանանից, Իրանից, Վրաստանից, Ռուսաստանից և արտասահմանյան այլ երկրներից: Մեծ է նրա դերն արաբագետների մի քանի սերունդների պատրաստման գործում: Ն. Հովհաննիսյանի աշակերտներից շատերն այսօր իրենց աշխատանքն են շարունակում նաև ՀՀ պետական մարմիններում, մասնավորապես արտաքին գործերի նախարարությունում և այլ դիվանագիտական հաստատություններում: Նրանց գիտելիքներն ու փորձը մեծապես օգտագործվում են պետական տարբեր մարմիններում:

Կառավարական պաշտոնական պատվիրակությունների կազմում պրոֆ. Ն. Հովհաննիսյանն այցելել է Լիբանան, Սիրիա, Իրաք, Հորդանան, Լիբիա, Հնդկաստան, Չինաստան և այլ երկրներ, մասնակցել Իրաքի նախագահ Ահմադ Հասան Ալ-Բաքրի, Սիրիայի նախագահ Հաֆիզ Ասադի, Լիբանանի նախագահ Սուլեյման Ֆրանժիեի և վարչապետ Ռաշիդ Սուլիի, Պաղեստինի ազատագրության կազմակերպության ղեկավար Յասիր Արաֆաթի, Իրանի Իսլամական Հանրապետության պաշտպանության նախարար և Հեղափոխական խորհրդի նախագահ, այաթոլլահ Խոմեյնիի հատուկ ներկայացուցիչ Մուստաֆա Չամրանի և այլ երկրների բարձրաստիճան պետական այրերի հետ բանակցություններին:

Զգալի է նաև Նիկոլայ Հովհաննիսյանի ներդրումը հասարակական ոլորտում: Նա զբաղեցրել է խորհրդա-արաբական բարեկամության և մշակութային կապերի ասոցիա-

ցիայի փոխնախագահի պաշտոնը, եղել է Ասիայի և Աֆրիկայի համերաշխության խորհրդային կոմիտեի և նրա վարչության անդամ, Հայ-արաբական բարեկամության ընկերության նախագահ, «ԽՍՀՄ-Իրաք» բարեկամության ընկերության փոխնախագահ, «ԽՍՀՄ-Լիբանան», «ԽՍՀՄ-ԵժԴՀ» բարեկամության ընկերությունների վարչությունների անդամ և այլն: 1975 թ. Լիբանանում բռնկված երկրորդ քաղաքացիական պատերազմի տարիներին, երբ լիբանանահայ համայնքը կանգնած էր լուրջ մարտահրավերների առջև, պրոֆ. Հովհաննիսյանը Խորհրդային Հայաստանից Լիբանան մեկնած պատվիրակության կազմում ակտիվ դերակատարում է ունեցել համայնքին ցուցաբերած աջակցության կազմակերպման և դրա գոյության համար բարենպաստ քաղաքական մթնոլորտի ձևավորման գործում: Այս կապակցությամբ կցանկանայի ներկայացնել ՀԿԿ կենտկոմի առաջին քարտուղար (1974-1988 թթ.) Կարեն Դեմիրճյանի անտիպ գրառումներում Ն. Հովհաննիսյանին նվիրված հատվածը (որը Կարեն Դեմիրճյանի այրին՝ Ռիմա Դեմիրճյանը, փոխանցել է Ն. Հովհաննիսյանին): «Հայաստանի Հանրապետություն» թերթում (20 օգոստոս, 1991 թ.) հրատարակված է Ն. Հովհաննիսյանի հոդվածը՝ «Մի դրվագ հայերի հանդեպ այաթոլլահի Խոմեյնիի դիրքորոշումից»: Այդտեղ ասվում է, որ 1978 թ. Լիբանանում դեռևս 1976 թ. սկսված քաղաքացիական պատերազմը հասել էր իր բարձր լարվածությանը, լիբանանյան աջ ուժերն ուղղակի ճակատային հարձակում սկսեցին լիբանանահայ համայնքի նկատմամբ, որը որդեգրել էր դրական չեզոքության քաղաքականություն: «Իրավիճակին ծանոթանալու և լիբանանահայությանն անհրաժեշտ օգնություն տրամադրելու նպատակով Հայաստանի կառավարության որոշմամբ 1979 թ. հունվարին Լիբանան մեկնեց պատվիրակություն, որի կազմում էր նաև տողերիս հեղինակը (Ն. Հովհաննիսյանը-Լ.Հ.): Պատվիրակությունը հաջողությամբ լուծեց իր

առջև դրված խնդիրները: Բավական է նշել, որ մեկ ամսվա ընթացքում Հայաստանից Բեյրութ ուղևորվեց շուրջ 30 տրանսպորտային ինքնաթիռ, որը Լիբանան հասցրեց պարեն, հագուստ, դեղորայք և այլ անհրաժեշտ իրեր»:

Կարեն Դեմիրճյանը նշում է. «Ն. Հովհաննիսյանին մենք գործուղեցինք Լիբանան (այդ պատրվակի տակ նա պետք է այցելեր նաև Մերձավոր Արևելքի այլ երկրներ)՝ ավելի լայն շրջանակների խնդիրներ լուծելու համար (օգտագործելով նրա լայն կապերն այդ ռեգիոնի շատ հասարակական գործիչների հետ): Այնպես որ նա պատվիրակության կազմում ընդգրկված էր հատուկ նպատակների համար: Եվ ի պատիվ իրեն պետք է ասել, որ նա հենց հատուկ առաջադրանքները կատարեց բավական հաջող: Մեզ, Հայաստանի ղեկավարությանը, շատ էր հետաքրքրում նաև Խոմեյնիի վերաբերմունքը հայերի նկատմամբ: Ն. Հովհաննիսյանն, իրոք, լուրջ աշխատանք տանելով Իրանի տարբեր շրջանակների (հասարակական գործիչների) հետ, մեզ հաղորդեց, որ այաթոլլահ Խոմեյնին կվարի հայանպաստ քաղաքականություն: Հենց այդ հոդվածում նա (Ն. Հովհաննիսյանը - Լ.Հ.) գրում է. «Իմ այն հարցին, թե կարող եմ այաթոլլահ Խոմեյնիի կարծիքի մասին տեղյակ պահել Հայաստանի բնակչությանն ու ղեկավարությանը, այաթոլլահ Խոմեյնիի հատուկ ներկայացուցիչ Մուստաֆա Չամրանը (հետագայում՝ Իրանի Իսլամական Հանրապետության պաշտպանության նախարար և Հեղափոխական խորհրդի նախագահ) պատասխանեց, որ ոչ միայն կարող եմ, այլև դա այաթոլլահ Խոմեյնիի ցանկությունն է: Ն. Հովհաննիսյանը մեր իսկ առաջադրանքով Մուստաֆա Չամրանի հետ զրույցում շոշափել է նաև գազի մատակարարման հարցը և ստացել դրական պատասխան՝ 1979 թ. Հայաստան գազ մղելու մասին»:

Պրոֆեսոր Ն. Հովհաննիսյանը պարգևատրվել է Մովսես Խորենացու, ՀՀ պաշտպանության նախարարության

«Սպարապետ Վազգեն Սարգսյան» և «Հայկական զինված ուժեր. 1992-2012», «Բարեկամության բնագավառում ներդրման համար» (Մոսկվա) մեդալներով, ՀՀ կառավարության «Հայոց Մեծ Եղեռն» ոսկեզօծ մեդալով, Ֆրիտյոֆ Նանսեն հուշամեդալով, ԼՂՀ «Ղարաբաղյան Շարժում» մեդալով, ՀՀ ԳԱԱ գովեստագրով, ՀՀ Ազգային ժողովի նախագահի պատվոգրով, «Հայաստան-Եգիպտոս. Դիվանագիտական հարաբերություններ. 15 տարի. Բարեկամություն և Համագործակցություն» մեդալով: 2015 թ. ծննդյան 85-ամյակի կապակցությամբ պրոֆ. Հովհաննիսյանին ուղերձ է հղել նաև ՀՀ նախագահ Սերժ Սարգսյանը, որում բարձր է գնահատել վերջինիս ավանդը հայ պատմագրության զարգացման, մասնավորապես Մերձավոր Արևելքի պատմության, Հայոց ցեղասպանության ուսումնասիրությունների ասպարեզում: Առանձին հոդվածով Ն. Հովհաննիսյանին շնորհավորել է նաև ՀՀ ԳԱԱ նախագահ ակադեմիկոս Ռադիկ Մարտիրոսյանը: Վերջինս ևս բարձր է գնահատել պրոֆեսորի ներդրումը հայ արևելագիտության և հատկապես արաբագիտության կայացման գործում: 2015 թ. Արևելագիտության ինստիտուտը Ն. Հովհաննիսյանին շնորհեց շնորհակալագիր՝ ընդգծելով վերջինիս ներդրումը համայն աշխարհում հայրենական արևելագիտության մասնագիտական համբավի տարածման գործում: 2015 թ. հոկտեմբերի 28-ին Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության նախագահ Բակո Սահակյանի հրամանով ծննդյան 85-ամյակի կապակցությամբ և ԼՂՀ-ին մատուցած ծառայությունների համար Նիկոլայ Հովհաննիսյանը պարգևատրվեց «Երախտագիտություն» մեդալով: 2016 թ. հունվարի 23-ին ՀՀ նախագահ Սերժ Սարգսյանի հրամանագրով «Հայրենիքին մատուցած ծառայությունների համար» պրոֆ. Նիկոլայ Հովհաննիսյանը պարգևատրվեց նաև 2-րդ աստիճանի մեդալով, որը նրան հանձնեց ՀՀ Պաշտպանության նախարար Սեյրան Օհանյանը:

Քեմբրիջի (Անգլիա) Միջազգային Կենսագրական Կենտրոնը հայ մեծանուն գիտնականին 2004 թ. հռչակել է «Աշխարհի առաջատար գիտնական», 2005-ին՝ ճանաչել «XXI դարի ականավոր գիտնական», իսկ 2009 թ.՝ ներառել «100 բարձրակարգ գիտնականների» ցանկում:

Ամփոփելով ցանկանում եմ իմ բոլոր գործընկերների անունից կրկին շնորհավորել մեր սիրելի ուսուցչին, ցանկանալ քաջառողջություն և նորանոր գիտական աշխատություններ, որոնք կհարստացնեն ու կհամալրեն համաշխարհային արևելագիտության ձեռքբերումները: